

ტურიზმი – საქართველოს დეკლარირებული რეგიონების აღორძინების გზა

იოსებ ხელაშვილი
გეოგრაფიის დოქტორი

რეზიუმე

სტატია ეძღვნება საქართველოს მთიან და ეკონომიკურად დეპრესირებულ რეგიონებში ტურიზმის განვითარების პეტუ-ალობას და წარმოდგენილია ავტორის მოსაზრება ამ საკითხი-სადმი მიდგომის თაობაზე. განიხილება საქართველოს ოთხი რეგიონი - რაჭა-ლეჩხუმი, გურია, სამცხე-ჯავახეთი და მცხე-თა-მთიანეთი. აღინიშნება ტურიზმის მნიშვნელობა მთიანი რე-გიონებისათვის, ადგილობრივი არამატერიალური რესურსე-ბის სპეციფიკა და მათი დაკარგვის რისკი მთიანი რეგიონების მიმდინარე დეპოპულაციის ფონზე, რაც დამატებით მნიშვნე-ლობას ანიჭებს დროის ფაქტორს. სტატიაში ავტორი იძლევა იმ ძირითად პილოტ-პროექტების ჩამონათვალს, რომლებიც უნდა განხორციელდეს ამ რეგიონებში საბიუჯეტო დაფინა-ნსებით და, რომლებიც უნდა შეასრულონ - საქართველოს ტურიზმის სახელმწიფო სააგენტომ, რეგიონის ტურიზმის სა-მეურვეო ცენტრმა, რეგიონის ადგილობრივმა ხელისუფლებამ და ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდმა.

საკვანძო სიტყვები: დეპრესირებული რეგიონი, ინვესტი-ცია, ტურიზმი, პილოტ-პროექტები.

შესავალი

გეოგრაფიული მრავალფეროვნება, მათ შორის რესურსები, ეკონომიკის განვითარების პოტენციალს წარმოადგენს, რომ-ლის რეალიზება ითხოვს ინვესტიციებს, მენარმეობის განვი-

თარებას, საკადრო უზრუნველყოფას და ადეკვატურ სახელმწიფო რეგულირებას, მათ შორის დაფინანსების კუთხითაც. საქართველო მდიდარია ტურისტულ-რეკრეაციული რესურსებით, რომლის პოტენციალი არ არის სრულად ათვისებული. ეს განსაკუთრებით ეხება მთიან რეგიონებს, სადაც ეკონომიკური განვითარების შესაძლებლობები შეზღუდულია მთელი რიგი გარემოებების გამო, რომელთა შორისაა - რთული რელიეფი, მკაცრი კლიმატი, მყიფე ეკოლოგი გარემო. ასეთ ვითარებაში ტურიზმის ბიზნესი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს, რადგან ამ დარგის განვითარების შესაძლო რესურსები დიდი მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. ეს ეხება საქართველოს მთიან რეგიონებსაც, სადაც ბუნებრივ პირობებთან ერთად, რესურსად შეიძლება გამოყენებულ იქნას ადგილობრივი და მკვეთრად გამოხატული თვითმყოფადობა.

პირველი და ყველაზე აუცილებელი, რაც რესურსების ათვისებას სჭირდება არის ინვესტიციები, რაც ეკონომიკური ზრდის აუცილებელი პირობაა. ექსპერტების აზრით, სწრაფი და მდგრადი ეკონომიკური ზრდის მისაღწევად ყოველწლიურად ეკონომიკაში განხორციელებული ინვესტიციები მთლიანი შიდა პროდუქტის 30%-ს უნდა შეადგენდეს [3. გვ. 67]. ასეთ დროს საქართველოში დანაზოგის მოცულობა მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში მხოლოდ 2,5%-ს შეადგენს. ამასთან, დანაზოგების ინვესტირებაში ჩადების ინსტიტუციონალური სტრუქტურებიც ნაკლებად არის განვითარებული ქვეყანაში.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს სახელმწიფოს როლი ზოგადად მეწარმეობის განვითარებაში, კერძოდ კი მთიან რეგიონებში, სადაც საქართველოში არსებობს ტურიზმის განვითარების მრავალფეროვანი რესურსები. ამ როლს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მეწარმეობის განვითარების სანყის ეტაპებზე, როდესაც უნდა განისაზღვროს რეგიონის სოციალურ-ეკონომიკური სტრატეგია და გეგმები.

ძირითადი ტექსტი

ტურიზმის განვითარების აქტუალობა მთიან რეგიონებში.
ტურიზმი მსოფლიო სამეურნეო საქმიანობის ერთ-ერთი ყველაზე დინამიურად განვითარებადი დარგია. „მსოფლიოს მოგზაურობისა და ტურიზმის საბჭოს“ და „ოქსფორდ ეკონომიკის“ მიერ ერთობლივად ჩატარებული კვლევების თანახმად, 2015 წელს, ტურიზმის ინდუსტრიის წვლილიმა გლობალურ მთლიან შიდა პროდუქტში შეადგინა 9,8%, რითაც იგი უკვე მეხუთე წელია უსწრებს ზოგადად ეკონომიკის განვითარების ტემპებს, მათ შორის ისეთ დარგებს, როგორიცაა, მაგალითად, მრეწველობა და საცალო ვაჭრობა [9, გვ. 1-2]. ამასთანავე, ტურიზმის ინდუსტრია განსაკუთრებულად გამოირჩევა მოსახლეობის დასაქმების თვალსაზრისით, კერძოდ, იმავე 2015 წელს, ყოველი 11 სამუშაო ადგილი შექმნილი იყო ამ დარგის განვითარების შედეგად. აღნიშნული კვლევები ოპტიმისტურად აფასებენ ამ დარგის მომავალსაც და ვარაუდობენ რომ მისი წვლილი მთლიან შიდა პროდუქტში 2026 წლისათვის გაიზრდება 10,8%-მდე, ხოლო დასაქმება დღევანდელი 9,5%-დან - 11%-მდე [9, გვ. 1-4].

ტურიზმის ინდუსტრია საქართველოში დამსახურებულად არის აღიარებული ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად. ამის საშუალებას იძლევა აქ არსებული მრავალფეროვანი და კომფორტული ბუნებრივი პირობები, ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობა და ქვეყნის გეოგრაფიული მდებარეობა. ამ დარგს უკვე უკავია მნიშვნელოვანი როლი საქართველოს ეკონომიკაში. 2016 წლის პირველ კვარტალში 1134436 საერთაშორისო მოგზაური მიიღო, რაც 14,7%-ით აღემატება 2015 წლის პირველი კვარტლის შესაბამის მაჩვენებელს. ეს იმას ნიშნავს, რომ უცხოელების დაინტერესება საქართველოში მოგზაურობით და დასვენებით დღითი-დღე იზრდება. მართლაც, თუ 2010 წელს საქართველო მოინახულა მხოლოდ 2031757 ტურისტმა, 2015 წელს მათი რიცხვი 5901094 გახდა, ე. ი. გაიზარდა 2,9-ჯერ [6, გვ. 3].

საქართველოთი საერთაშორისო ტურისტების დაინტერესება არა მხოლოდ ტურისტული კომპანიების, არამედ, ტუ-

რისტული მომსახურების ჯაჭვში ჩაბმულ მრავალ სხვა ტიპის საწარმოთა - სატრანსპორტო, განთავსების, კვების, დასვენება-გართობის, სპორტულ, საყოფაცხოვრებო მომსახურების, საექსკურსიო-სამოგზაურო, სამუზეუმო, გამოყენებითი ხელოვნების, სოფლის მეურნეობის და სხვათა - ინტენსიურ ამუშავებას, მათში მოსახლეობის დასაქმებას და მათი ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებას გამოიწვევს.

საქართველო საბაზრო ეკონომიკის განვითარების სტადიაში იმყოფება, რაც გარკვეული პრობლემების გადალახვასთან არის დაკავშირებული. ასეთი პრობლემების მაგალითებია, ახალგაზრდა მოსახლეობაში უმუშევრობის მაღალი დონე, რომელიც, „საქსტატის“ მონაცემებით, 2015 წელს, 15-19 წლის ასაკობრივ ჯგუფში შეადგენდა 26,2%, ხოლო 20-24 ასაკის კატეგორიაში - 32%; მიუხედავად უმუშევრობის შედარებით ზომიერი მაჩვენებლისა - 12%, სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს თვითდასაქმებულთა კატეგორია, რომელიც შეადგენს დასაქმებულთა 60%; სიღარიბის დონე, კერძოდ, სიღარიბის ზღვარს ქვევით მყოფი მოსახლეობის წილი, გასულ წელს, შეადგენდა 10,1% [4].

ყველაზე მწვავედ ეს პრობლემები დგას ეკონომიკურად ნაკლებად ხელსაყრელ და ნაკლებად განვითარებულ მთიან ადგილებში, ე.წ. „დეპრესირებულ რეგიონებში“ [7, გვ 43-46] - სამცხე-ჯავახეთში, მცხეთა-მთიანეთში, გურიაში და რაჭა-ლეჩხუმში. ამ საზღვრისპირა რეგიონებს ახასიათებთ სამინათმოქმედო ფართობების სიმცირე, ტერიტორიის დიდი დახრილობა, მცირე მოსავლიანობა, ნაკლებად განვითარებული ინფრასტრუქტურა და ა.შ.

სწორედ ამ მიზეზით საქართველოს დეპრესირებულ რეგიონებში მოსახლეობის ცხოვრების დონე შედარებით დაბალია. მაგალითად, ისეთ პირობებში, როცა საქართველოში საშუალო თვიური ხელფასი 800 ლარია, გურიის რეგიონში დასაქმებულია მხოლოდ 4959 კაცი და ერთი დასაქმებულის საშუალო თვიური ხელფასი 397 ლარია, რაჭა-ლეჩხუმში დასაქმებულია 1771 კაცი და ერთი დასაქმებულის საშუალო თვიური ხელფასი

391,6 ლარია და ა. შ. [5, გვ. 108, 119]. გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ თითოეული ეს დასაქმებული უზრუნველყოფს ოჯახს, სულ მცირე 3-4 წევრით, შესაბამისად ეს დაბალი შემოსავალი რამოდენიმე ადამიანზე ნაწილდება.

აღნიშნული პრობლემები დამახასიათებელია ზოგადად მთიანი რეგიონებისათვის. ამიტომ, მათი სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარება, როგორც წესი, ხდება სახელმწიფოს აქტიური დაფინანსებით [2, გვ. 119, 126]. ეს მიდგომა გააქტიურდა საქართველოშიც. ყველაზე წონადი აქტი ამ მიმართულებით იყო 2015 წელს მიღებული „საქართველოს კანონი მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“, რომელშიც დაფიქსირდა მთელი რიგი შეღავათები და სტიმულები საქართველოს მაღალმთიან ზონაში მცხოვრებთათვის. ის ტრადიციული დარგები (ძირითადად მესაქონლეობა), რომელიც მეტ-ნაკლებად მთაში იყო და არის განვითარებული დაბალშემოსავლიანია. ამის ფონზე, საქართველოს მთიანეთი, რომლის არეალშიც არიან მოქცეული საქართველოს დეპრესირებული რეგიონები, თავისი ბუნებრივ-კლიმატური პირობების მრავალფეროვნებით, კარგ საშუალებას იძლევა სამთო-სათხილამურო ტურიზმის, სამთო-ქვეითი ტურიზმის, ალპინიზმის, სათაგვადსავლო ტურიზმის, ეკოტურიზმის, კულტურული ტურიზმის, აგროტურიზმის და სხვათა განსავითარებლად.

აღნიშნული რესურსების ათვისება, ბუნებრივია, ინვესტიციებს მოითხოვს, მაგრამ კერძო ინვესტიციები, როგორც წესი, არ იღება ინფრასტრუქტურის განვითარებაში, ბიზნესში დაუსაქმებელი მოსახლეობის განათლებაში და კვალიფიკაციის ამაღლებაში, რაიონების განვითარების დაგეგმვაში. ამდენად, კერძო ინვესტორების მოსაზიდად ტურიზმის გასანვითარებლად მთიან რეგიონებში, საჭიროა ჯერ სახელმწიფო დაფინანსების მოზიდვა, რათა შემცირდეს ან მოიხსნას ის ბარიერები, რომლებიც საქართველოს დეპრესირებულ რეგიონებში ტურიზმის განვითარებას უშლიან ხელს. ესეთი ბარიერების მაგალითებია: ნაკლებად განვითარებული საგზაო ქსელი, მოუწესრიგებელი შიდა ტრანსპორტი, განთავსების საშუალებათა

სიმცირე, კვების ობიექტებში მომსახურების დაბალი ხარისხი, პროფესიონალი გიდების ნაკლებობა, სამაშველო სამსახურების სიმცირე, დაბინძურებული გარემო, ერთფეროვანი ტურისტული პროდუქტი, და ა. შ.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის მიერ მსოფლიო ბანკთან ერთად შემუშავებულ ტურიზმის განვითარების სტრატეგიულ ამოცანებში ერთმნიშვნელოვნად არის განსაზღვრული ტურიზმის სფეროში სახელმწიფო და კერძო ინვესტიციების გაზრდის აუცილებლობა [8, გვ.23]

საქართველოს დეპრესირებულ რეგიონებში ტურიზმის განვითარების პრიორიტეტული პროექტები .

მთიანი და დეპრესირებული რეგიონების განვითარება-გამოთანაბრების დიდი პრაქტიკა გააჩნია - ესპანეთს, შვეიცარიას, კანადას და სხვებს. მათი გამოცდილების გაცნობით, ჩვენ შევიმუშავეთ საქართველოს დეპრესირებულ რეგიონებში ტურიზმის განვითარების პილოტ-პროექტების ჩამონათვალი (**იხ. ცხრილი 1**), რომლის განხორციელება, ჩვენი აზრით, უნდა მოხდეს უშუალოდ ამ რეგიონებში სახელმწიფოს მიერ შექმნილი ტურიზმის სამეურვეო ცენტრის, საქართველოს ტურიზმის სახელმწიფო სააგენტოს, რეგიონების ადგილობრივი ხელისუფლებისა და შესაბამისი სპეციალობის მქონე მეცნიერების მიერ.

პილოტ-პროექტების აღნიშნული ჩამონათვალი არ არის სტატიკური დოკუმენტი. საჭირო დროს და საჭირო ადგილას იგი უნდა მოერგოს იქ შექმნილ სიტუაციას. ამრიგად, აღნიშნული პროექტები მათი ზოგადი ხასიათის მიუხედავად, სიტუაციური მიდგომით უნდა განხორციელდეს.

ამ პროექტების შესრულება, ჩვენი აზრით, წარმოადგენს სახელმწიფო დაფინანსების კლასიკურ ობიექტს. მისი განხორციელება გზას გაუხსნის საქართველოს დეპრესირებულ რეგიონებში კერძო ინვესტიციების მოზიდვას, საერთაშორისო ტურისტების ფართო ნაკადების შემოღინებას, ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმებას და მათი შემოსავლების ზრდას.

#	პროექტის დასახელება	შესრულების პერიოდი	შემსრულებელი	დაფინანსების წყარო
1.	რეგიონში ტურიზმის სამეურვეო-საკოორდინაციო ცენტრის დაფუძნების დასაბუთება	საწყის წლებში	ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი	საბიუჯეტო სახსრები
2.	რეგიონის ტურისტული ბიზნეს-ლანდშაფტის გეოგრაფიული განფენილობის შესწავლა	საწყის წლებში	რეგიონის ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი; რეგიონის ადგილობრივი ხელისუფლება; სოფლების (თემების) უზუცესები	საბიუჯეტო სახსრები
3.	რეგიონში ტურიზმის პრიორიტეტულ სახეობათა გამოკვეთა, დაგეგმვა და დაპროექტება	საწყის წლებში	რეგიონის ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი; ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი	საბიუჯეტო სახსრები
4.	რეგიონის ტურისტული ფირმებისა და მათი ინფრასტრუქტურის ჰორიზონტალური განფენილობის დადგენა	სისტემატურად	რეგიონის ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი	საბიუჯეტო სახსრები
5.	რეგიონის ტურისტული ობიექტების გამტარუნარიანობის გამოკვლევა	სისტემატურად	ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი	საბიუჯეტო სახსრები
6.	რეგიონში ტურიზმის მომსახურე ტრანსპორტის მდგომარეობის შესწავლა და მისი გაუმჯობესების ღონისძიებების შემუშავება	სისტემატურად	რეგიონის ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი; რეგიონის სატრანსპორტო ფირმები	საბიუჯეტო სახსრები
7.	რეგიონში ტურისტთა განთავსების საშუალებებისა და საწოლ-ადგილების საკმარისობის დადგენა	სისტემატურად	რეგიონში არსებული განთავსების ობიექტები (სასტუმრო-ქსელი და სხვა); რეგიონის ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი;	საბიუჯეტო სახსრები
8.	განთავსების ობიექტებში ტურისტთა მომსახურების ხარისხის შეფასება	სისტემატურად	რეგიონში არსებული განთავსების ობიექტები (სასტუმრო-ქსელი და სხვა); რეგიონის ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი; ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი	საბიუჯეტო სახსრები

9.	კვების ობიექტების აღწერა და მათი მომსახურების შეფასება	მუდმივად	რეგიონში არსებული კვების ობიექტები; ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი; ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი	საბიუჯეტო სახსრები
10.	რეგიონში ტურიზმის სპეციალისტთა კომპეტენციების შეფასება	საწყის წლებში	საქართველოს ტურიზმის სახელმწიფო სააგენტო; ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი	საბიუჯეტო სახსრები
11.	რეგიონის ტურისტულ ფირმებში დასაქმებით მოსახლეობის მომცველობის დადგენა	საწყის წლებში	რეგიონის ტურისტული და ინფრასტრუქტურული ფირმები; ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი	საბიუჯეტო სახსრები
12.	რეგიონში ახალი ტურისტული მარშრუტების შედგენა საველე გამოკვლევების ჩატარებით	სისტემატურად	ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი; ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი; ტურიზმის სპეციალობის სტუდენტები (პრაქტიკის ფორმატში)	საბიუჯეტო სახსრები
13.	რეგიონში ტურისტული პოტენციალის მქონე ახალი ობიექტების მოძიება	სისტემატურად	ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი; ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი; ტურიზმის სპეციალობის სტუდენტები (პრაქტიკის ფორმატში)	საბიუჯეტო სახსრები
14.	რეგიონისთვის განახლებული ტურისტული მარშრუტების რუქების შედგენა	პერიოდულად	ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი; ადგილობრივი მოსახლეობა	საბიუჯეტო სახსრები
15.	რეგიონში ტურისტებად ჩასულ ვიზიტორთა კმაყოფილების გამოკვლევა	პერიოდულად	ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი; რეგიონის ტურისტული ფირმები; რეგიონის ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი	საბიუჯეტო სახსრები

16.	რეგიონში ტურისტული კლასტერის გახსნის დაპროექტება და დასაბუთება	საწყის წლებში	რეგიონის ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი; საქართველოს ტურიზმის ეროვნული სააგენტო; რეგიონის ადგილობრივი ხელისუფლება; ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი	საბიუჯეტო სახსრები
17.	რეგიონში ტურიზმის განვითარების თითოეულ პროექტზე შესასრულებელ სამუშაოთა დეტალური პროგრამის შედგენა სამიზნე ინდიკატორების მინიშნებით	საწყის წლებში	საქართველოს ტურიზმის ეროვნული სააგენტო; რეგიონის ტურიზმის სამეურვეო ცენტრი; ტურიზმის სპეციალისტ-მეცნიერთა გუნდი	საბიუჯეტო სახსრები

დასახული ღონისძიებების ამოქმედებაში, მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია დროის ფაქტორიც. საქართველოს მთიან რეგიონებში მიმდინარეობს სოფლების მოსახლეობისაგან დაცლის პროცესი. ამ მოვლენასთან დაკავშირებულ ტიპიურ პრობლემებს შორის, ტურიზმთან მიმართებაში, ავლნიშნავთ ადგილობრივი მოსახლეობის ეთნოგრაფიული მემკვიდრეობის დაკარგვის რისკებს. ადგილობრივი კულტურული მატერიალური და არამატერიალური მემკვიდრეობა მკაფიოდ არის გამოხატული და შემორჩენილი რაჭაში, ხევსურეთში, სვანეთში, თრიალეთში და სხვაგან. მოსახლეობის თვითმყოფადობა შეიძლება ეფექტურად იქნას გამოყენებული ტურისტების მოსაზიდად, მათ შორის, როგორც ადგილის კონკურენტული უპირატესობა და მარკეტინგის პოლიტიკაში ადგილის ბრენდის დასამკვიდრებლად.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. არაბული კ. საქართველოს მთიანეთში ტურიზმის განვითარების თანამედროვე ასპექტები, წიგნში - საქართველოს მთიანეთის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები, თბ., 2010.

2. ბარათაშვილი ე., ზარანდია ჯ., აბრალავა ა. რეგიონალიზმი: თეორია და პრაქტიკა, 2009.

3. საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია, საქართველო – 2020, ტბ., 2013.

4. საქსტატი <http://geostat.ge/?lang=geo>

5. მენარმეობა საქართველოში, სტატისტიკური პუბლიკაცია, თბ., 2015.

6. ტურიზმის სტატისტიკური ანგარიში, პირველი კვარტალი, 2016 წ., საქართველოს ტურიზმის ეროვნული სააგენტო, 2016.

7. ლუდუშაური ზ., ბალიაშვილი ე., ხორხელი მ., ჯელია ი. გამოვიყენოთ კლასტერები საქართველოს დეპრესირებული რეგიონების აღსადგენად. ახალი ეკონომისტი: სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი. - თბილისი, 2012. N4(27), გვ.43-46.

8. 2015 წლის ანგარიში. საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაცია

9. World Travel and Tourism Council. Economic Impacts. 2016,World.

<http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/regions%202016/world2016.pdf>

REFERENCES:

1. Arabuli K. – Current issues of tourism development in Georgian mountain regions. Book: The Issues and Solutions of Social and Economic Development of Georgian Mountain Regions. Tbilisi, 2010;
2. Baratashvili E., Zarandia J., Abralava A.. Regionalism: Theory and Practics. 2009;
3. The Strategy of Social and Economic Development of Georgia – Georgia 2020. Tbilisi, 2013;
4. „Geostat“ <http://geostat.ge/?lang=geo>;
- Entrepreneurship in Georgia, Statistical publication, Tbilisi, 2015;
5. Statistical Report on Tourism, 1-st Quarter, 2016. Georgian Tourism National Administration. 2016;
6. Ghudushauri Z., Baliashvili E., Khorkheli M., Jelia I., Clusters' Application for the recovery of Georgian Distressed Regions. New Economist. Scientific and Practical Journal- Tbilisi, 2012 N4(27), pp 43-46)
7. 2015 Annual Report. Ministry of Economy and Sustainable Development, Georgia National Tourism Administration. Tbilisi 2016
8. World Travel and Tourism Council. Economic Impacts. 2016,World.
<http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/regions%202016/world2016.pdf>

TOURISM – THE WAY OF DEVELOPMENT OF GEORGIAN DISTRESSED MOUNTAIN REGIONS

Ioseb Khelashvili

PhD in Geography

RESUME

The article deals with the role of tourism in the development of economically distressed mountain regions of Georgia and presents a way to approach the issue. It covers four mountain regions of the country – Racha-Lechkhumi, Guria, Samckhe-Javakheti and Mckheta-Tianeti. The author underlines the importance of tourism in the development of mountain regions, paying a special attention to local identities which are in danger of disappearing along with the on-going process of the mountains depopulation, and which makes the timing an important issue. The author gives a list of proposed Pilot-Projects for the regions which are considered to be financed by the government at the initial stage of the development and should involve Georgian National Tourism Administration, regional agencies, local authorities and scientists and experts of tourism area.

Keywords: Distressed Regions, Investment, Tourism, Pilot Project.